

Nedolžna žrtev.

tari Stopar je ležal na smrtni postelji. Trud in trpljenja sta mu upognila hrbet, starost mu je pobelila lase in ga naposled priklenila na bolniško postelj, s katere ni več ostal

Prejšnjo jesen se je bil prehladil, ko je hodil z Dornikom v gozd po hlode. Od tedaj je bil vedno slabši. Moči so mu pešale in želodec mu je odpovedal. Nastopili so zanj hudi časi.

Nobenega človeka ni imel, da bi ga bil oskrboval. Žena mu je umrla že zdavnaj, a otrok ni imel več kot enega sina. Ta je bil pa še večji siromak kot on sam. Revez je bil že od mladosti gluh in malo neumen.

Služil je pri Šimnu za pastirja. Nekateri hudobneži so se često norčevali iz njega ter ga psovali, če je zbleknil kako neumno.

Kako je bilo Stoparju vselej hudo, kadar je videl svojega Andrejca! Bil je to tršat, vendar prijazen fantè. Ljudje so ga sicer radi imeli; le hlapci, pastirji in dekle so ga neredko psovali, če jim ni storil kaj po volji.

Pameten človek bi mu ne bil mogel zameriti. A služinčad je bila često tako neusmiljena, da so ga pretepali za vsako malenkost.

To se je očetu Stoparju tako hudo zdelo . . . Videl je v duhu pred seboj ubogega Andrejca, kako ga bodo po njegovi smrti še huje gonili od hiše do hiše kot garjevo ovco, katere se vse boji.

To ga je peklo. Večkrat je premišljeval to, in vselej so mu zalile solze oči.

Delal je in se trudil, da bi mu končno vsaj toliko zapustil, da bi na svojem lahko spal. Vsak najmanjši zaslužek je skrbno spravil. Mislil si je: Če pride dolga bolezen, s čim se bom takrat živil? Če več zapustim Andrejcu, bolj se me bo spominjal.

Skrbni oče si je v nekaj letih toliko prihranil, da je kupil kočo, v kateri je stanoval.

Kako mu je sedaj na stara leta prišla prav. Če ni imel drugega, mu je bil vsaj miren kot zagotovljen pod lastnim stropom.

Nastopila je huda zima. Debel sneg je zapadel zemljo, a mraz je bilo tako kot že nekaj let ne.

Stopar je imel malo drv in bal se je, da bi mu jih ne zmanjkalo. Tako je le malo kuril, da je bilo skoro vedno mraz v izbi. A kaj mraz! To bi že še bilo; samo, da bi človek kaj gorkega dobil v želodec. A za to je šla Stoparju trda.

Sam je znal malo kuhati, pa ko bi bil tudi znal — saj ni imel kaj.

Ko je bilo malo bolj gorko, je šel včasih v gozd in nabiral tam suhih drv.

Skrbelo ga je, kako bo preživel hudo zimo, če bo še kaj hujšega. A prestal je vse.

Spomladi pa se je moral vleči.

Nič ni pomagalo. Izprva je mislil, da ne bo nič hudega, a kmalu je izprevidel, da se mu bliža konec.

Sosedje so prihajali k njemu, ga tolažili in se pogovarjali žnjim. Kdor ga je videl, je rekel, da ne more biti dolgo. A sam je trdil, da mu ni še nič hudega.

Vendar je poslal po gospoda, da so ga prevideli.

Zvečer pa sta prišla soseda k njemu, da so naredili oporoko.

Ta ni bila dolga. Vse svoje premoženje, kar si je pritrgal samemusebi, je zapustil Andrejcu. Prosil je soseda, naj skrbita zanj. Obljubila sta mu in potolažila ubogega starca, ki je jokal radi sirotnega otroka, ki je bil tedaj okrog osemnajst let star, pa slaboumen.

Nekaj denarja so odločili za zadušnice, nekaj pa za pogreb.

Ko so se natančno pomenili, so podpisali oporoko in sosed jo je spravil.

Potem so prišli k bolniku še stari vaščani, da bi se še zadnjikrat kaj pomenili ž njim. Tudi Andrejec je prišel.

Ko je stopil v hišo in zagledal toliko ljudi, ni mogel drugače, da se je na glas zasmel. Očetu se je to tako hudo zdelo, da je jel ihteti. Kak junak bi bil lahko iz tega fanta, da mu je ljubi Bog dal vse darove . . .

Sosedje so ga tolažili, a on se ni mogel utolažiti.

Proti polnoči so se ljudje razšli. Le dve stari ženici sta ostali pri bolniku, ki je po polnoči malo zaspal. Proti jutru mu je bilo vedno slabše.

Ena ženica je šla klicat sosedove, a druga je prižgala svečo in začela moliti ž njim sv. rožni venec. Ko sta zmolila očenaš in nekaj češčenamarij, je bolnik naenkrat umolknil, začel težko hropsti in kmalu nato je izdihnil svojo dušo. — Zjutraj so privreli ljudje iz vseh strani gledat mrliča.

Tudi Andrejec je prišel. Gledal je od daleč blede obraz svojega očeta. Ko mu je nekdo rekel, da ne bo več videl očeta, ga je neverno pogledal. In ko so mu otroci to ponavljali, je prestrašeno pogledal po ljudeh, zajokal, izpustil kučmo iz rok in zbežal iz sobe.

Zunaj so ga zadržali in prignali nazaj. Revež je jokal in klical v enomer: „Oče, oče, kje so naš oče?“

Ljudem se je smilil ubožec in začeli so ga tolažiti.

Čez nekaj časa se je pa nenadoma spet zakrohotal, zroč na svojega očeta.

Ljudje so odhajali iz hiše in pomilovali ubogega fanta. A on je stal spet zamišljen ob očetu. Malo jasnilo se mu je najbrž v glavi in dozdevalo se mu je, da je izgubil svojega največjega dobrotnika.

Ves čas je ostal Andrejec pri mrliču. Sedel je pri njegovi glavi in ga neprestano zrl v obraz. Čudno se mu je dozdevalo, da se nič ne giblje in ne trene z očmi.

Kolikokrat se mu je ravno ta obraz tako prijazno nasmejal, kot noben drugi.

Drugi dan so Stoparja zagrebli. Andrejec je stal pri grobu, ko so ga zakopali, in nemo zrl po ljudeh, kot bi se godilo kaj prav vsakdanjega. Ko so ljudje odhajali, je šel tudi on domov.

A pogrešal je vendar očeta. Večkrat je klical po njem, a zastonj. Ni ga bilo več.

Nekega večera je sedel v hiši, kjer je služil. Pri mizi sta sedela hlapca in pastir. Domačina ni bilo nobenega v hiši. Tedaj se začne pastir norčevati iz njega. Ž njim potegneta tudi hlapca. Kako mu je bilo to hudo! Nekaj časa jih je poslušal, a kmalu ga je minila potrpežljivost.

Stisnil je kučmo pod pazduho in odhitel iz hiše ven pod milo nebo.

Tam se je pa bridko razjokal. Čutil je, da je ljudem odveč na svetu, da ga sovražijo. To mu je bilo v dno duše hudo . . .

Nekaj časa je begal po polju in gozdih, a ko je postajalo mrzlo, je šel pod kozolec in se zaril v slamo. Tam je spal do jutra.

Ko prideta drugo jutro hlapca slamo nakladat, skoči Andrejec ves prestrašen na noge in zbeži, kolikor so mu dopuščale moči. Hlapca sta začudeno gledala za njim, a Andrejec se ni ozrl prej, dokler ni bil na varnem, v grmovju. Tam je legel v goščavo in spet zadremal.

Ko se je zbudil, je bilo solnce že precej visoko na nebu.

Začutil je lakoto. Šel je skrivaj v vas in poprosil kruha prvo gospodinjo, ki jo je srečal. Dala mu ga je velik kos, da je bil sit.

Hotel je iti zvečer spet k gospodarju, a bal se je, da bi ga hlapca ne pretepal.

Ostal je torej v gozdu. Vlegel se je blizu ceste v grmovje, da bi tam zaspal. A vozovi so neprestano ropotali ter ga dramili iz spanja.

Pa mrzilo ga je tudi. Zato stopi iz grma na cesto ter se napoti proti vasi. Mračno je že bilo, in od severa je brila mrzla burja. Luna je posijala izza gora ter porumenila s svojim svitom širni gozd.

Ko pride Andrejec do ovinka, zagleda pred seboj dva moža. Spoznal je orožnika. Teh ljudi se je bal že od nekdaj. Sedaj ob takem času in poleg tega še sredi gozda! Prestrašil se je, da bi bil kmalu padel vznak. Obstal je in gledal bodali, ki sta se svetili v mesečnem svitu. Spreletela ga je groza. Menda njega iščeta . . .

Še kakih petnajst korakov sta bila oddaljena. Ni mu kazalo drugega kot zbežati. Hitro skoči v stran, v grmovje, in zdivja naprej po gozdu.

Orožnikoma se je zdelo to sumljivo. Udereta jo za njim. Ves čas sta mu bila za petami, a ujeti ga nista mogla.

Pa pridrve iz goščave na malo trato. Orožnika zavpijeta, naj obstoji. Trikrat sta zakričala, a Andrejec je prestrašen bežal še bolj.

Orožnik ustrelil v zrak, da bi ga prestrašil. A nič! Še drugi ustrelil, a nič ni pomagalo. Prepričana sta bila, da imata pred seboj nevarnega potepuha.

Zato v tretje pomerita hkrati. Kakor ranjena srna odskoči preganjanec v zrak, zakriči in zbeži v goščo, do katere je ravno dospel. Kmalu prideta orožnika na mesto in ga jameta iskati. A ni ga bilo nikjer. Iščeta sled in gresta za njim. Nekaj časa sledita krvavo progo, a kmalu jo izgredišita. Sedaj nista vedela, pri čem da sta. Preiščeta vse naokoli, pa vse zastonj.

Vrneta se nazaj proti vasi ter povesta v prvi gostilni, da sta sledila roparja, ki sta ga že dlje časa iskala, in ga obstrelila, a da ga ne moreta najti, ker je tema.

Takoj se zbero moški iz cele vasi in gredo z orožnikoma proti gozdu. Ko pridejo do kraja, kjer sta ga izgrešila, iščejo najprej tam okoli. Grmovje je bilo vse okrvavljeno, a roparja nikjer.

Orožnika sta vedela, da more biti v bližini nekje, kajti dalje ni mogel bežati, ker mu je odteklo precej krvi.

Dolgo časa so hodili z bakljami po grmovju in poslušali, kje bi začuli kako vzdihovanje. A bilo je vse tiho. Le veter je šumel v vrhovih in od daleč se je čulo zamolklo grmenje.

Kar začne kričati mlinarjev hlapec. Vse hiti k njemu. Baklje so jim ugašale, ko so drli po grmovju.

Kmalu so bili vsi na mestu in preplašeni so pogledovali drug drugega. Zrli so pred seboj strašen prizor.

Ves okrvavljen je ležal Andrejec pred njimi. Od bolečin izmučeni obraz mu je bil ves okrvavljen in tudi prsi se je držala strjena kri. Oči je imel zaprte. Roke pa trdno sklenjene na prsih. Tipali so ga, če je še kaj življenja v njem, a bil je mrzel kot led . . .

„Ubogi revež! Nesrečno je bilo njegovo življenje, nesrečna je njegova smrt! Osreči ga, o Bog, na onem svetu!“ je rekel mlinarjev hlapec in si otrl solzo.

Naredili so nosilnico in ga odnesli. Vsem je bilo jako težko pri srcu. Posebno onim, ki so ga včasih psovali in preganjali. Še orožnika sta si brisala oči. A onadva sta storila, kar morata storiti. Že dlje časa sta iskala nevarnega potepuha — in to ju je zmotilo.

Trda noč je že bila, ko so prišli z mrličem v vas. Nesli so ga na njegov dom, in mnogi so ostali pri njem.

Ko je zjutraj izšlo zlato solnce in oživljalo svežo naravo, je v vasi zapel mrtvaški zvonček. Ljudje pa so hodili gledat ustreljenega Andrejca.

Ležal je v domači hiši na odru. Vsakemu se je smilil siromak. Otroci, ki so bolj iz nepremišljenosti kot iz hudobije kričali včasih za njim, so sedaj pomilovaje gledali njegov blede, izmučeni obraz. Nekaterim pa je bilo tako tesno pri srcu, da so si brisali solze.

„Prav je, da je zamrl!“, je rekel star mož. „Je vsaj rešen trpljenja. Tu ga itak ni čakalo nič dobrega. Privoščimo mu to in upajmo, da sedi med izvoljenimi, ker je bil vedno dober in je kar moč potrpežljivo prenašal breme tega življenja. Sevé, komur je Bog dal manj talentov, bo tudi tirjal od njega manj.“

Drugi dan so pa dobili pravega roparja in ga izročili sodnji.

v. Žirov.

